

# Inhoudsopgave

<b>Woord vooraf</b>	XI
<b>I Inleiding</b>	1
1. Achtergrond en doel van het bronnenproject ‘Gewestelijke financiën vóór 1795’	1
2. Karakter van de uitgave	3
3. De gewestelijke financiën binnen het financiële bestel van de Republiek	3
4. Het financiële bestel van Utrecht	9
1 <i>De besluitvorming over de financiën en de verhouding tot de Staten Generaal</i>	9
– <i>Geëligeerden, ridderschap en steden</i>	9
– <i>Gedeputeerde Staten</i>	10
– <i>Het belastinggebied</i>	11
– <i>De verplichtingen ten gevolge van de Unie van Utrecht en de Utrechtse quote</i>	12
– <i>De invoering van de generale middelen</i>	15
2 <i>De financiële administratie</i>	17
– <i>De ontvangerskantoren</i>	17
– <i>Inningswijze en inningskosten</i>	24
– <i>De commissie van auditoren en de rekenkamer</i>	28
– <i>Utrechts financiële bestel geïllustreerd</i>	28
5. Aard en vindplaats van de uitgegeven bronnen voor Utrecht	42
1 <i>Rekeningen</i>	42
2 <i>Staten</i>	43
3 <i>Verpachtboeken</i>	45
4 <i>Tabellen uit de ‘Financie van de provincie’ (1775)</i>	46
5 <i>Negotiaties van leningen in de indices op de resoluties</i>	46
6 <i>Overzicht van de overgeleverde gegevens betreffende de middelen</i>	47
<b>II Overzicht van inkomsten en uitgaven van de provincie Utrecht</b>	57
1. Overzichtstabel (1608-1798)	57
2. Toelichting bij de overzichtstabel	58
3. Grafische weergave van de totalen	58

### III De middelen

1. Inleiding	59
1 <i>Overzicht van de gewestelijke middelen in Utrecht ten tijde van de Republiek</i>	59
2 <i>De afschaffing en wederinvoering van de generale middelen rond 1750</i>	60
3 <i>Verantwoording van de indeling in verzamelposten</i>	62
4 <i>Verantwoording van de indeling van data in regio's</i>	62
5 <i>Bronnen gebruikt voor de toelichtingen op de afzonderlijke middelen</i>	63
6 <i>Belastingvrijstellingen</i>	64
7 <i>Maten en gewichten</i>	65
2. Verzamelposten voor de middelen (tabel)	67
a <i>Generale middelen</i>	
b <i>Directe belastingen op onroerend goed</i>	
c <i>Overdrachtsbelastingen (niet nader uitgesplitst)</i>	
d <i>Belastingen op vermogen en inkomen (niet nader uitgesplitst)</i>	
e <i>Directe belastingen op bestedingen (niet nader uitgesplitst)</i>	
f <i>Verkeersbelastingen (niet nader uitgesplitst)</i>	
g <i>Domeinen (niet nader uitgesplitst)</i>	
h <i>Overige inkomsten exclusief leningen (niet nader uitgesplitst)</i>	
i <i>Leningen (niet nader uitgesplitst)</i>	
3. Samenstelling van de verzamelposten en (verkorte) postomschrijvingen voor de middelen	68
1 <i>(Verkorte) postomschrijvingen per verzamelpost voor de middelen</i>	68
4. Nader uitgesplitste tabellen voor de middelen	83
a <i>Generale middelen in de rekeningen</i> (generale middelen steden, platteland, hoorngeld, klein zegel, logiesgeld, overige inkomsten)	
b <i>Directe belastingen op onroerend goed in de rekeningen</i> (huisgeld, oudschildgeld, 7 <sup>de</sup> penning op de tienden, boomgaardgeld, haardstedegeld, 200 <sup>e</sup> penning reëel, 15 <sup>e</sup> penning personeel)	
c <i>Enkele uitgesplitste middelen uit andere bronnen</i> (1) <i>Enkele middelen, voorzover beschikbaar, voor de gehele provincie (1580-1798)</i> (bestiaal en hoorngeld, gebrande wateren en wijnen, Stichtse en uitheemse turf, ontgronding, grove waren, tabak, klein zegel, wolgeld, koffie en thee, boomgaardgeld, ambtgeld, dienstbodengeld, paardengeld, veer- en passagegeld, verdiepgeld Vaartse Rijn, loterij)	
(2) <i>Enkele (verpachte) generale middelen, voorzover beschikbaar, voor uitsluitend de stad en vrijheid van Utrecht (1580-1775)</i>	

	(bestiaal, geslacht en hoorngeld, zout, bieren, bieredik, logiesgeld, gemaal, lakens, waag, wijnen, turf en kolen, zeep, zeep met het zegel, boter, ronde maat)	
(3)	<i>Enkele verpachte generale middelen, voorzover beschikbaar, voor uitsluitend het Over- en Nederkwartier (1583-1748)</i>	
	(geslacht en hoorngeld, zout en hoorngeld, bieren, bieredik, logiesgeld, logiesgeld Mijdrecht, gemaal, zijden en wollen lakens, wijnen, turf Grebbe, grutters en gortersgemaal, zeep en buitenedik)	
(4)	<i>Enkele (verpachte) verkeersbelastingen en tollens, voorzover beschikbaar (1665-1774)</i>	
	(schepen en schuiten Catharijnepoort (stad Utrecht), veergeld, wagens en karren stad Utrecht buiten de poorten, schepen en schuiten op de Lek, schepen en schuiten Tolsteeg stad Utrecht, schepen en schuiten op de Vecht, de Nieuwersluis, veer- en passagegeld Utrecht en Montfoort, tollens Utrecht, Wijk en aan de Vecht)	
(5)	<i>Genegotieerde leningen periode 1621-1752</i>	
	(20-jarige renten, 25-jarige renten, lijfrenten, losrenten, tontine-renten)	
5.	Toelichtingen op de middelen (op volgorde van invoering)	112
a	<i>Generale middelen</i>	112
	(bestiaal/geslacht, hoorngeld en zout, bieren, logiesgeld, ketelgruiten, gebrande wijnen en wateren, gemaal, lakens, waag, wijnen, azijn, turf en kolen, consumptiegeld, grutters en gortersgemaal, zeep, ontgronding, grove waren, tabak, kleinzegel, boter, wol, brandhout, koffie en thee, ronde maat)	
b	<i>Directe belastingen op onroerend goed</i>	130
	(enkel en dubbel huisgeld, oudschildgeld, dubbel oudschildgeld en stuivergeld, heffing op de tienden, haardstedegeld, boomgaardgeld,	
c	<i>Overdrachtsbelastingen</i>	133
d	<i>Belastingen op inkomen en vermogen</i>	134
	(quotisaties, kortingen op de soldij, honderdste penning op de officiën, ambtgeld, liberale gift 1794)	
e	<i>Directe belastingen op verteringen</i>	135
	(dienstbodengeld, paardengeld)	
f	<i>Verkeersbelastingen</i>	136
	(veer- en passagegeld, verdiepgeld Vaartse Rijn)	
g	<i>Domeinen</i>	137
	(bisdomstienden, gebeneficieerde goederen, tollens, overige inkomsten domeinen)	
h	<i>Overige inkomsten exclusief leningen</i>	138
	(ingehouden renten, loterij, poenaalgelden, rantsoenen op de verpachtingen, andere inkomsten)	

<i>i</i>	<i>Leningen</i> (lijf-, los-, 20-jarige en 25 jarige renten, tontinerenten en ingehouden tontinerenten)	139
<i>j</i>	<i>Toelichting bij niet in de tabellen opgenomen middelen</i> (voormalige stadsaccijnzen, hoofd- of familiegeld of extrardinaris middel, inkomensbelasting, belastingen op renten, belastingen op kapitaal, heergewaden, domeinverkopingen, impost op de processen)	140
<b>IV</b>	<b>De generale lasten</b>	143
1.	Inleiding	143
2.	Verzamelposten voor de generale lasten (tabel)	144
<i>a</i>	<i>Soldij</i>	
<i>b</i>	<i>Tractementen</i>	
<i>c</i>	<i>Pensioenen etc.</i>	
<i>d</i>	<i>Uitgaven voor materieel, goederen en diensten</i>	
<i>e</i>	<i>Aflossingen en renten (niet nader uitgesplitst)</i>	
<i>f</i>	<i>Admiraliteiten (niet nader uitgesplitst)</i>	
<i>g</i>	<i>Overige en onbekend</i>	
3.	Samenstelling van de verzamelposten en (verkorte) postomschrijvingen voor de generale lasten	146
1	<i>(Verkorte) postomschrijvingen per verzamelpost voor de generale lasten</i>	146
4.	Nader uitgesplitste tabellen voor de generale lasten	148
<i>a</i>	<i>Soldij</i> (cavallerie, infanterie, artillerie, compagnien Zwitsers, overige compagnien, battallions en regimenten, overige soldijbetalingen)	148
<i>b</i>	<i>Tractementen</i> (tractementen generaals, tractementen officieren, overige militaire tractementen)	149
<i>c</i>	<i>Pensioenen etc.</i> (pensioenen van officieren, geappointeerden, weduwen)	150
<i>d</i>	<i>Uitgaven voor materieel, goederen en diensten</i> (turf, kaarsen en arbeidsloon garnizoenen, ammunitie en buskruit, vervoer van troepen, fortificaties, serviesgelden, militaire justitie, overige onkosten)	151
<i>e</i>	<i>Overige en onbekend</i> (betalingen aan de Unie, overige militaire uitgaven)	152
<b>V</b>	<b>De provinciale lasten</b>	155
1.	Inleiding	155

2. Verzamelposten voor de provinciale lasten	157
<i>a Tractementen</i>	
<i>b Kerken, scholen en armenzorg</i>	
<i>c Teruggave generale middelen aan de steden</i>	
<i>d Niet ontvangen belastinggelden (niet nader gespecificeerd)</i>	
<i>e Aflossingen en renten</i>	
<i>f Overige en onbekend</i>	
3. Samenstelling van de verzamelposten en (verkorte) postomschrijvingen voor de provinciale lasten	159
1 (Verkorte) postomschrijvingen per verzamelpost voor de provinciale lasten	159
4. Nader uitgesplitste tabellen voor de provinciale lasten	162
<i>a Tractementen</i>	162
(betalingen aan de stadhouder, betalingen aan gecommiteerden en statenleden, tractementen van stedelijke functionarissen, tractementen van provinciale functionarissen, overige tractementen, lijfpensioenen)	
<i>b Kerken, scholen en armenzorg</i>	163
(betalingen aan de predikanten ten plattelande, subsidies kerken- en schooldiensten, tractementen van schoolmeesters, betalingen aan wees- en armenhuizen, noodhulp aan de armen, oortjes voor de armen)	
<i>c Teruggave generale middelen aan de steden</i>	164
(22% van het hoorngeld aan de stad en vrijheid van Utrecht, 22% van de (overige) verpachte middelen aan de stad en vrijheid van Utrecht, 25% van de verpachte middelen aan de stad en vrijheid van Amersfoort, aandeel kleine steden in de gebrande wijnen)	
<i>e Aflossingen en renten</i>	165
(losrenten, lijfrenten, lijf- en losrenten, tontinen, overige rentebetalingen, aflossingen)	
<i>f Overige en onbekend</i>	166
(overige in de bronnen nader gespecificeerde uitgaven, onkosten belastinginning, goederen en diensten)	
<b>Lijst van tabellen</b>	169
<b>Lijst van gebruike afkortingen</b>	173
<b>Archieven</b>	175
<b>Literatuur</b>	177
<b>Index</b>	181